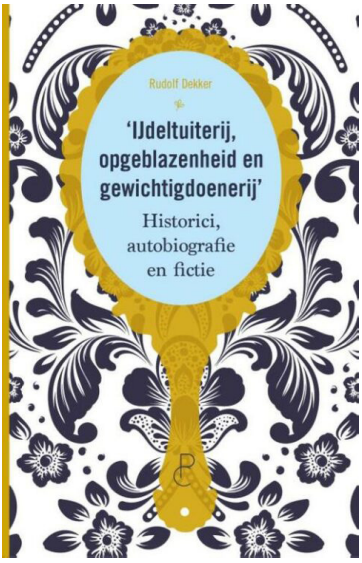
Skript
HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Wie schrijft geschiedenis? ‘IJdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij’. Historici, autobiografie en fictie
Auteur: Tibbe Schreurs
Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 48.3, pp. 51-53.
© 2026 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam
p-ISSN: 0165-7518
e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

RECENSIE: WIE SCHRIJFT GESCHIEDENIS?
'IJDELTUITERIJ, OPGEBLAZENHEID EN GEWICHTIGDOENERIJ'. HISTORICI, AUTOBIOGRAFIE EN FICTIE

Tibbe Schreurs

Rudolf Dekker
'IJdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij'. Historici, autobiografie en fictie
Panchaud, 2025.
Paperback, €15,95
90 pagina's

Het nieuwste werk van Rudolf Dekker bracht mij een frisse blik op geschiedenis als discipline, nadat ik een semester vol interessante doch weinig tot de verbeelding sprekende geschiedfilosofische vragen voor de kiezen kreeg bij de vakken wetenschapsfilosofie en geschiedfilosofie. Deze frisse blik is niet gericht op de methodologische regels van het vakgebied, maar biedt juist een verkenning van de mensen achter de historiografie. In een beknopte 90 pagina's geeft Dekker in *'IJdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij'* een overzicht van (auto) biografische werken van historici. Een sfeer van 'ijdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij' hangt rondom de algemene autobiografie, zo gaf historicus Bernard Slicher van Bath (1910-2004) toe na het publiceren van zijn eigen autobiografie (p.35). Studenten kunnen volgens Dekker 'lering trekken uit de ervaringen van eerdere generaties' (p.79). In dit boekje probeert hij de lezer – in het bijzonder de nieuwe generatie historici – te overtuigen van de waarde van de persoonlijkere verhalen van historici.

'IJdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij' is een verhaal dat een indrukwekkend aantal egodocumenten gebruikt om thema's te bespreken zoals

geschiedvervalsing en vriendjespolitiek in de academische wereld. Dekker is gespecialiseerd in egodocumenten en heeft tientallen publicaties op zijn naam staan. In dit boek bespreekt Dekker de karaktereigenschappen van de historicus, de cultuur binnen de academische wereld en het effect ervan op de geschiedschrijving. Door het gebruik van al deze egodocumenten om een overkoepelend verhaal te vertellen, lijkt dit werk op *De storm die wij vooruitgang noemen* van historica Arianne Baggerman – genomineerd voor de Libris Geschiedenis Prijs 2025. In *De storm die wij vooruitgang noemen* laat Baggerman zien hoe mensen omgingen met de snelle veranderingen die plaatsvonden sinds de Franse Revolutie aan de hand van egodocumenten. Samen hebben Baggerman en Dekker ook een prijswinnend boek geschreven over een op zeer jonge leeftijd gestorven knul: *Kind van de toekomst. De wondere wereld van Otto van Eck (1780-1798).*

In drie hoofdstukken bespreekt Dekker verschillende vormen van egodocumenten met een sterke relatie tot de geschiedschrijving. Het eerste hoofdstuk gaat over de autobiografieën van historici. Deze biografieën hadden veelal typische kenmerken die afweken van andere autobiografieën. Historici voorzagen ze van voetnoten en probeerden zich geregeld een beetje op de achtergrond te zetten door bijvoorbeeld de ik-vorm in zinnen te vermijden. Volgens Dekker kunnen biografieën ons iets leren over de manier waarop geschiedschrijving tot stand komt: ze geven ons de context waarin een historicus zijn onderzoek doet. De achtergrond van de academicus zou bepalend zijn voor diens verdere loopbaan. En naast de methodologie en het historiografische kader van de historicus is de academische cultuur ook zeker bepalend voor de geschiedschrijving. Bovendien is de academische wereld zeker niet in alles heel formeel en volgens de wetenschappelijke normen. Zo draait het volgens Dekker binnen deze wereld geregeld om macht en vriendjespolitiek.

Een opmerkelijke passage uit het boek gaat over Nicolaas Japikse (1872-1944). Japikse schreef de eerste Nederlandse autobiografie van een historicus. Zijn positieve houding tegenover de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog is niet onopgemerkt gebleven, zoals blijkt uit een aantekening in zijn biografie uit de Amsterdamse Universiteitsbibliotheek: ‘zéér pro-Duits tijdens de oorlog’ (p.22). Dekker beschrijft in een levendige passage hoe Japikse het werk van andere historici heeft bemoeilijkt door een zeer kritische recensie te schrijven en hoe hier de flirt met het fascisme doorscheen.

De volgende twee hoofdstukken maken een uitstapje buiten de autobiografieën en bespreken respectievelijk het fenomeen van de familiegeschiedenis en de academische roman. Het hoofdstuk over familiegeschiedenis had mogelijk een passendere titel kunnen krijgen met betrekking tot geschiedvervalsing en de Tweede Wereldoorlog. Dekker besteedt namelijk veel aandacht aan auteurs van familiegeschiedenissen die hard hun best doen om donkere bladzijdes en foute beslissingen tijdens de Tweede Wereldoorlog goed te praten. Dekkers positie is in ieder geval helder: het vervagen van de lijn tussen goed en fout – gepaard met geschiedvervalsing – is schadelijk voor de geschiedschrijving en herinnering van de Tweede Wereldoorlog.

In zijn laatste hoofdstuk over academische romans komen opvallend weinig historici voor. Academische romans zijn fictieve verhalen over het werken en leven op de universiteit. Deze verhalen berusten geregeld op echte personen. Niet alleen biografieën leren ons iets over de plek waar onderzoekers geschiedenis schrijven, ook bij het kritisch lezen van een roman kan de lezer een beeld krijgen van de wereld van historici.

Door het kleine formaat en de grote hoeveelheid materiaal die besproken wordt,

hoeft de lezer geen uitgebreide verhalen van individuele auteurs te verwachten. En toch neemt Dekker soms uitgebreider de ruimte om één enkele biografie te bespreken. Uiteindelijk lijkt dit werk een startpunt waarna de lezer goed geïnformeerd de verschillende biografieën zelf kan lezen. Dekker laat zien hoe biografieën ons iets leren, maar ook worden gebruikt om fouten uit het verleden te vergoelijken. Ook laat hij zien dat een kritische lezing van academische fictie waardevolle informatie verschaft over de werkelijke academische wereld. Dekker sluit af met twee sterke aanbevelingen aan de lezer. 1. Verdiep je in de geschiedenis van de geschiedschrijvers omdat hier veel valt te leren. 2. Pak zelf de pen op en schrijf een (auto)biografie of houd een dagboek bij, want de geschiedenis van de geschiedschrijving is waardevol. Sterker nog: 'Als er niet snel wat oudere historici de pen oppakken, gaat er veel kennis over de geschiedenis van de geschiedschrijving in Nederland verloren' (p.40).

Van deze laatste oproep heeft Dekker mij zeker overtuigd. *'IJdeltuiterij, opgeblazenheid en gewichtigdoenerij'* staat vol leuke anekdotes, stof tot nadenken en is in één keer uit te lezen. In het kleine formaat zit alleen ook de zwakte. Een inleiding ontbreekt in het boekje; de lezer wordt gelijk in het diepe gegooid. Uit de conclusie kunnen enkele van Dekker zijn motieven worden gedestilleerd, maar ook deze is erg kort (een halve pagina). In de conclusie refereert Dekker voornamelijk aan het eerste hoofdstuk. Cohesie in het boekje is dus wat ontbreekt. Het notenapparaat is wel uitgebreid en geeft de lezer goed de mogelijkheid om schrijvers die voorbijkomen zelf verder na te lezen. Waarin het boekje uitblinkt, zijn corpus aan egodocumenten en de toepassing daarvan, is genoeg reden om het te lezen voor iedereen die meer wil weten over egodocumenten van historici.

Tibbe Schreurs is hoofdredacteur van *Skript Historisch Tijdschrift* en bachelorstudent geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn historische interesses gaan onder andere uit naar gender, het lichaam en natuur.